

gyát rejti magában. *Lévához* diák-
álmok kötötték;

... Régi volt. De álmunk csak nem változik;
Bár engem onnan elragadt a végzet,
A vár most is nagy multról álmodik...
S diákja is, míg lantján ver az ének:
A jövőt festi, nagy várost, hatalmat...
Lévtől örökké szépnak és magyarnak.

Aranyosmarót c. költeményét így
végezi:

Fent a temető s néma kőkeresztje,
Egy drága sír, halk szellősuhanás...
De kő, szél egy szót hord: Feltámadás!

A szigetén tölgyek alatt Bihari-nó-
ták zengenek, de im, egyszerre csak

Ezüst sarkantyú csöng, pengé:
Az esti pírban Toldi közeleg.

Ez az életszemlélet, mely nagy
fájdalmakból is vigaszt sajtolt, más
tárgyú verseiben is némi derűt
áraszt melanchóliájára. Túnt ifjú-
ságon álmodozva, a szerelem szept-
temberében, a dicsőségért leszámoló
hangulatban: mindenütt ez a meg-
békélt hang enyhíti a költő alapjá-
ban bánatos dallamait.

Óh, ha én holnap elmegyek:
Utánam semmi sem marad,
Csak egy maréknyi akarat.
De ez túléli halk nevem
S én a sok küzdő századon
Porlón, de büszkén álmodom.

Ez a halk név, és e halk léptek a
költészetnek ma úgyis hangos ber-
kében, rokonszenvenessé teszik szer-
zőnk költői működését. Tisztelői,
kik a jeles pedagógust, mesemondó-
t, gyermeklap-szerkesztőt is be-
csülik benne, széleskörű munkássá-
gában bizonyára a költő felé fordul-
nak a legszeretőbb érdeklődéssel.

—nn.

Monet, Renoir, Pissarro. A Révai
Testvérek irodalmi intézet kiadásá-
ban megjelenő sorozatban nemrégiben
látott napvilágot Monet, Renoir
és Pissarro életrajza. Érdekes három
könyv. Az első Camiller Maclair,
a másodikat François Fosca, a har-
madikat A. Tabarant írta. Mind a
hármát Wildner Ödön fordította
magyarra.

Az impresszionizmus e három neve-
zetes alakján keresztül, mint ablako-
kon át pillanthatunk bele abba a
nagy mozgalomba, mely oly átalakí-
tónak hatott az új festészetre s mely-
nek hatása még ma is érezteti utó-
rezgéseit a festészet egész területén.

A három könyv közül határozot-
tan Monet életrajza a legérdekesebb.
Nemcsak azért, mert Camille Mau-

clair írta, hanem inkább azért, mert
Monet alakja a legnevezetesebb a
három festő közül, az ő palettája
hatott legdöntőbben az új mozgalom
sorsára. Maclair színesen, mélyen-
járó tollal írt éles, markáns portrét
Monetról. A „*Déjeuner sur l'herbe*“
az a kép, mellyel Monet nagyvonalú
pályája nekilendül. Itt mutatkozik
meg nála az a festésmód, melyet később
„plein-air“-nek neveztek el. Ez
a kép nevezetes állomása a modern
festészetnek. Ezt követték azok a szép
vázlatok, tanulmányok, melyek „a
víz Raphaelje“ melléknevet szerez-
ték meg alkotójuknak. A könyv nagy-
nyon érdekesen fejtegeti az akkori
Salonnak Monetvel szemben való
állásfoglalását. A jury többször ki-
zárta őt is, a vele rokon művészeket
is. Ez az oppozíció hozta azután
össze 1874-ben e kis kör tagjait egy
társaságba, mely ezt a címet vette
föl: „Société anonyme des artistes
peintres, sculpteurs et graveurs, du
15 avril au 15 mai 1874.“ Itt állította
ki Monet azt a festményét, melynek
„*Impression, soleil levant*“ volt a
címe. Ez a cím keltette föl azt a nagy
felzúdulást, azt a gúnyáradatot —
amely azután elkeresztelte az egész
mozgalmat. „*Impressionistes*“: így
hívták ettől kezdve ezeket a vad ki-
közösítetteket, akik mosolyogva el-
fogadták a gúnyos jelzőt és — zász-
lójuk jelszavává emelték. A szónak
nem volt semmi elméleti jelentése.
Monet címe nem akart programot
megjelölni — és micsoda jelentősé-
get nyert később ez a véletlen elne-
vezés!

Mindegy. A mozgalom elkeresztel-
lődött, feltűnést keltett, gúnyos nyí-
lak céltáblája lett, harcoltak ellene
— életre kelt. A Durand Ruelnél ren-
dezett új kiállításon Monet már 18
képpel szerepel, ekkor már ő szabta
meg a mozgalom irányát s minél
dühösebb kirohanások történtek el-
lene, annál inkább érzett, hogy az
„impresszionizmus“ szó mögött mé-
gis csak van valami, Valami, ami új
és jelentős. Duranty, a jótollú író
Nouvelle Peinture című füzetében
már magvasan ki is fejtette, mi akar
ez a valami lenni. E kis füzet mutat
reá először az impresszionisták mű-
vészetének a japánnal való rokon-
ságára. Egyre több és több magya-
rázó, csatázó, védő kezdett jelent-
kezni. A mozgalom egyre nagyobb
port vert föl, ami még csak nőtt
Monet első gyűjteményes kiállítása

után, mely szinte teljes bukással végződött.

Terünk nem engedi, hogy Monet izgalmas útját lépésről-lépésre kísérjük. Aki a könyvet olvassa, nem szűnő érdeklődéssel fogja ezt a harcot figyelemmel kísérni Claude Monet növekvő dicsőségén át, győzelmeig.

Mauclair teljes részletességgel tárgyalja Monet egész életútját, munkásságát. Számontartja művészetének minden nevezetesebb állomását, tökéletes vonalban mutatja be a művészt fejlődését.

A könyv legértékesebb része azonban természetesen az, ahol teljesen behatóly Monet művészetének lényegébe. Kifejti, hogy Monet-féle elmélet sohasem volt. „Beható és eredeti látomása volt a természetéről, amelyet imádott, egész életét azzal töltötte, hogy visszaadja, amilyennek látta, ehhez képest kitalálta azokat az eszközöket, amiket erre a célra a legalkalmasabbnak látott... mindössze ennyi az, ami szorosan véve erre a nagy és önmagával beérő egyéniségre tartozik” — írja Mauclair. Monet nem alkalmazott tanítványt, azokat csak a magyarázó utólag vezették le műveiből. A fizika és optika elvein túl, lángszével dolgozott. A nap atmoszférájába burkolt és attól megszínezett dolgokat lefestette úgy, ahogy érezte és látta. A Monet szemlencséje teremtett itt új világot a vásznapra. A maga módján fejezte ki a fényt, a levegőt, rezgést, mozgást, a folyton változó atomikus életet: így lett Monet az impresszionizmus atyja, megteremtője, a fény, a szín poétája.

„Művésze arra vezette, hogy a rajzot és a színezést teljesen egyesítse tiszta színek vonásainak halmozásával s hogy a síkokat úgy szólván ecsetvéggel mintázza”. Ez egyik legjellemzőbb vonása. Monet alkalmazza a komplementáris színek elméletét is legelőször.

Ő tüzte a festő elé a „színekben való gondolkozást”. Előbb megkövülték, — azután zajosan megtapsolták érte. „Ő sok embert megtanított látni, ami nagy tudomány, mert az ember mindent néz, de ritkán lát is valamit”. „Egész alkotása pantheista költemény, a képek vonatkozásainak magyarázata a színárnyalatok számtalan kapcsolataival... Az ő természet-tolmácsolása a fénynyo-

matok mozgása által egyaránt festői, zenei, költői, tudományos és filozófiai” — rajong érte Mauclair, „az útmutatók kincsébányája lett”.

Mauclair színes, mélyenjáró, meglehetősen szívvel írott könyve napvilág elé tárja a kincsébánya minden dús tárnáját, a festészet kedvelői nagy élvezettel és sok tanulsággal olvashatják ezt a finom tanulmányt, melyet nagyon szép reprodukciók egész sora egészít ki.

Renoir elegáns, megkapó művészetét François Fosca ismerteti frissen, könnyed tollal. Nem szánt oly mélyen, mint Monet portretistája, de ő is teljes, jó képét adja e másik nevezetes modern festő munkásságának. Részletesen, gonddal boncolgatja ez érzékes paletta finom természetét és jól illeszti be tanulmányába. Renoirnak, az embernek jellemző rajzát.

Pissarro hányatott életét, keserves küzdelmeit, érvényesülését A. Tabarant írta meg. Túlzó részletességgel foglalkozik az impresszionizmus e harmadik nagy alakja életének külső folyásával, de adatai érdekesek, mert lépten-nyomon jellemzően fonódnak bele a Monet, Renoir, Pissarro, Sisley körül felviharzó mozgalomba. Ezt a két kötetet is pompás illusztrációk magyarázzák.

Wildner Ödön elismerésreméltó munkát végzett a fordítással, de súlyos hibaként kell fölemlítenünk stílusának rossz magyarságát. Csak néhány példát kapunk ki: „Renoir arra lelkesült”, (e helyett: azért) „kissé később irányt vált” (változtat), „hajak”-at, ír haj helyett, leír ilyen szót: „szerencséhezjutjuk” (!) „nekiugrodhatik” stb. Ugyanilyen hadilábon áll igen gyakran a szórenddel is.

Mariay Ödön.

Verseskönyvek. (Peterdi Andor: Éneklő zarándok. Világosság könyvnyomda. 1925. *Nadányi Zoltán:* Szép nő az ablakban. Singer-Wolfner. 1925. *Szigethy Ferenc:* Vidéki versek. Sylvester-kiadás. 1925. *Bányai Kornél:* Örök arc. Szerző kiadása. 1925. *Balogh István:* Hó-fa. Pollák Gusztáv kiadása. 1926. *Móra László:* Álmos szekerén. Nemzedékek kiadása. 1925. *Toronyi Gábor:* Az ember árnyékában. Világosság könyvnyomda. 1925. *Iváni Rella:* Csodaszínekben. Székely és társa könyvnyomdája, Sopron. 1925.)